

SUOMALAINEN KOULUPOLKU

KESÄLUKIOSEURA

**Suomalainen koulupolku -opas on Kesälukioseuran julkaisu.
2015**

© Kesälukioseura ry

**Työryhmä: Titta Hänninen, Johanna Koivusaari,
Elli-Noora Kumpulainen, Hertta Rosten ja Sanna Rämö
Taitto ja kuvitus: Riikka Käkelä-Rantalainen**

www.kesalukioseura.fi

Sisälllys

1 Johdanto	5
2 Suomen koulutusjärjestelmä	6
3 Esiopetus	8
4 Peruskoulu	9
Oppivelvollisuus Suomessa	9
Peruskoulu Suomessa	9
Opetussuunnitelma	10
Kielten opiskelu Suomessa	11
Suomi toisena kielenä -opetus	12
Oman äidinkielen opetus	14
Oppilaan arviointi koulussa	14
Oppilaan tukeminen suomalaisessa koulujärjestelmässä	15
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	17
Paluu Suomeen	19
Erityiset opetusjärjestelyt	20
Lisäopetus	20
5 Toisen asteen koulutus	22
Lukio	22
Lukioon hakeminen	23
Suomi toisena kielenä -opetus lukiossa	24
Ylioppilastutkinto	25
Äidinkielen koe	26
Suomi toisena kielenä -koe	26
Kesälukiot	27
Lukiokoulutukseen valmistava koulutus	28
Ammatillinen koulutus	29
Useamman tutkinnon suorittaminen lisäopinnoilla	30
Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus	30
Oppisopimuskoulutus	31

6 Yliopisto-opinnot	32
Kuka voi hakea?	33
Hakeminen yliopistoon	33
Valintakoe ja opiskelupaikan hyväksyminen	34
Opiskelu yliopistossa	35
Maisteriohjelmat	35
Yliopisto-opinnot muualla	36
7 Ammattikorkeakoulu-opinnot	37
Kuka voi hakea?	38
Hakeminen	39
Muut opinnot ammattikorkeakouluissa	40
Aiempien tutkintojen tunnustaminen	40
8 Vapaan sivistystyön oppilaitokset	41
9 Yleinen kieli-tutkinto eli YKI-testi	42
10 Ulkосуomalaisten lasten ja nuorten suomen kielen ja kulttuurin kurssit	43
11 Koulukulttuuri Suomessa	44
Lapsuus ja nuoruus Suomessa	44
Suomalainen opettaja	46
Työrauha koulussa	46
Tasa-arvo koulussa	47
Vanhempien rooli	47
12 Kaksikielisyyteen kehittyminen	50
13 Muuta hyödyllistä	50

1 Johdanto

Suomalainen koulutuskenttä on tällä hetkellä muutoksien edessä. Uudet esiopetuksen- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on hyväksytty vuoden 2014 lopulla, ja niiden mukainen opetus aloitetaan syksyllä 2016.

Lukiokoulutuksesta on puolestaan todettu, että lukiossa muuttuu yksi asia ja se on kaikki. Hallitus päätti vuoden 2014 marraskuussa lukiokoulutuksen uudesta tuntijaosta ja tavoitteista. Uudesta tuntijaosta kiisteltiin pitkään, mutta suurta muutosta lukiokoulutukseen ei tullut. Opetushallitus valmistelee kuitenkin parhaillaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita, ja ne astuvat voimaan syksyllä 2016.

Lukiokoulutuksen saralla myös ylioppilaskirjoitukset ovat kokemassa muutoksia: kirjoitukset sähköistyvät asteittain vuodesta 2016 lähtien. Tämä tarkoittaa sitä, että tieto- ja viestintäteknologian käyttö lukiopedagogiikassa kasvaa ja että ylioppilaskokeet suoritetaan sähköisesti omalla kannettavalla tietokoneella muutaman vuoden kuluttua.

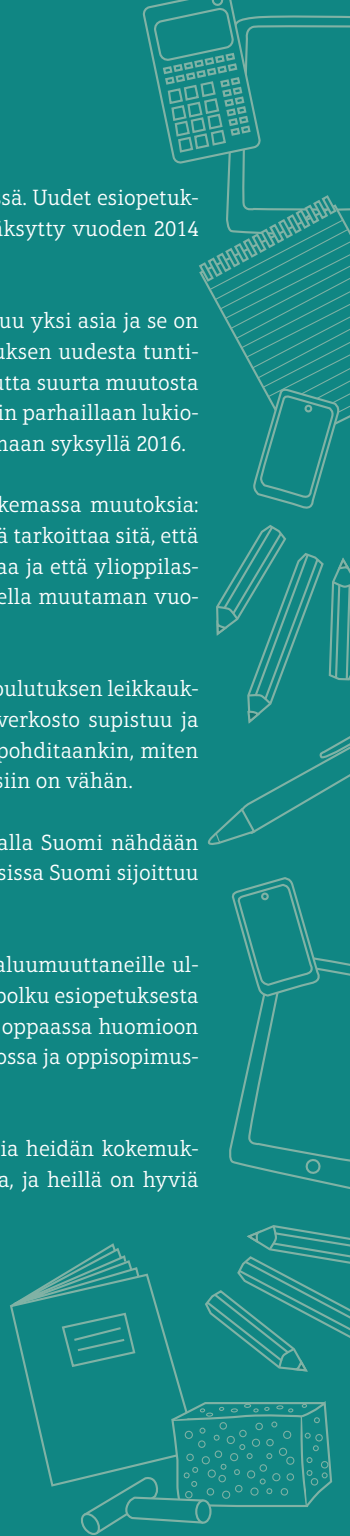
Myös Suomen heikko taloustilanne on saattanut suomalaisen koulutuksen leikkauksien kohteeksi. Ryhmäkoot kouluissa uhkaavat kasvaa, kouluverkosto supistuu ja koulutuksellinen tasa-arvo on vaarassa. Nyt koulutuskentällä pohditaan, miten suomalaista koulua voidaan uudistaa, kun resursseja uudistuksiin on vähän.

Suomessa koulutusta arvostetaan kuitenkin edelleen. Maailmalla Suomi nähdään koulutuksen huippumaana, ja osaamista mittaavissa tutkimuksissa Suomi sijoittuu kärkimaihin.

Tämä opas on tehty paluumuuttoa suunnitteleville tai juuri paluumuuttaneille ulkosuomalaisperheille. Oppaassa on esitelty suomalainen koulupolku esiopetuksesta korkeakouluopintoihin. Myös elinikäinen oppiminen on otettu oppaassa huomioon esimerkiksi kansanopistojen, muun vapaan sivistystyön muodossa ja oppisopimus-koulutuksen muodossa.

Oppaassa on kolmen eri ulkosuomalaisvanhemman kirjoituksia heidän kokemuk- sistaan paluumuutosta. Vanhempien kokemukset ovat erilaisia, ja heillä on hyviä neuvoja eri ikäisten lasten ja nuorten vanhemmille.

Terveisin, kirjoittajat

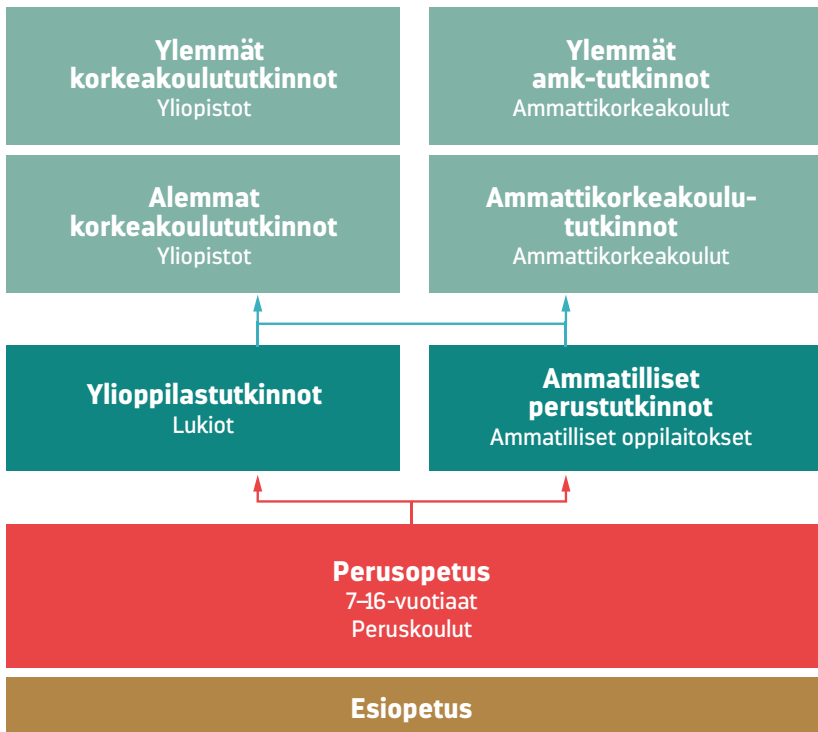

2 Suomen koulutusjärjestelmä

Suomen koulutusjärjestelmä on jakautunut kolmeen osaan:

- yhdeksän vuotta kestävään perusopetukseen, jota ennen lapset osallistuvat vuoden kestävään esiopetukseen
- peruskoulun jälkeiseen koulutukseen, jota annetaan ammattikouluissa ja lukioissa
- korkea-asteen koulutukseen, jota järjestetään ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.

Maksuttomaan esiopetukseen osallistuvat kaikki kuusivuotiaat oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen järjestämisestä vastaavat kunnat, ja opettajina toimii luokanopettajat tai lastentarhanopettajat. Esiopetuksen tehtävä on edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä.

Perusopetus on yleissivistävää opetusta, jota annetaan 1.–9. luokilla. Kunnat on velvoitettu järjestämään perusopetusta oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden.

Peruskoulun jälkeen voi siirtyä ammattikouluun tai lukioon. Lukiokoulutus on pääsääntöisesti kolmivuotinen, ja sen tarkoituksena on antaa yleissivistävää ja jatko-opintoihin valmistavaa koulutusta. Ammattikoulutus käsittää ammatilliset perustutkinnot ja lisäkoulutuksena suoritettavat ammatti- ja erikoisammattitutkinnot.

Suomalainen koulutusjärjestelmä on joustava. Esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon suorittanut voi edetä näyttötutkintoihin sekä jatko-opintoihin ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. Lukion jälkeen voi vastaavasti hakeutua yliopistotutkintoihin, ammatillisiin perustutkintoihin, näyttötutkintoihin ja ammattikorkeakoulututkintoihin.

Korkea-asteen koulutuksessa ammattikorkeakoulujen opetus painottuu työelämään. Yliopistojen opetuksessa painotus on tutkimuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi>

Opetushallitus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus

3 Esiopetus

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti, ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana.

(Opetushallitus, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetustoimintaan tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetus on maksutonta, ja sitä voidaan järjestää joko koulun tai päivähoiton yhteydessä.

Esiopetukselle on laadittu uudet opetussuunnitelman perusteet, jotka astuvat voimaan syksyllä 2016.

Opetushallitus, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus, Esiopetus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus

Opetus- ja kulttuuriministeriö

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/esiopetus/?lang=fi>

4 Peruskoulu

Oppivelvollisuus Suomessa

Lapsi on oppivelvollinen, jos hän asuu vakituisesti Suomessa. Oppivelvollisuus alkaa yleensä sinä vuonna, jolloin lapsi täyttää seitsemän. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut kymmenen vuotta.

Perusopetuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L1>

Peruskoulu Suomessa

Suomalainen peruskoulu kestää tavallisesti yhdeksän vuotta, se tuottaa jatko-opintokelpoisuuden ja on maksutonta. Suomessa opetuksen järjestäjiä ovat kunnat tai kuntayhtymät.

Koulussa on kaikille opetettavia ns. yhteisiä aineita, joiden tarjonnasta päättää kunta tai koulu. Oppilaalle annetaan myös oppilaanohjausta.

Joissakin kouluissa järjestetään painotettua opetusta, esimerkiksi matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa tai musiikissa. Painotetussa opetuksessa kyseisen oppiaineen tai aihekokonaisuuden viikkotunteja on enemmän, ja oppilailla on vaativammat sisältö- ja taitotavoitteet verrattuna opetussuunnitelman perusteisiin.

Peruskoulussa opetuksen lisäksi myös oppikirjat ja muut oppimateriaalit ovat maksuttomia. Oppilas saa myös koulupäivän aikana maksuttoman lounaan. Lisäksi oppilaalla on tietyin edellytyksin oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen.

Myös opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto on maksutonta. Oppilashuollon palvelut käsittää esimerkiksi psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut.

Opetushallitus, Perusopetus:

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus

Opetushallitus, Opetussuunnitelma ja tuntijako

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako

Opetushallitus, Oppilas- ja opiskelijahuollon opas:

http://www.oph.fi/oppilashuollon_opas

Opetussuunnitelma

Suomalainen peruskoulu perustuu opetussuunnitelmaan.

Opetussuunnitelma määrittelee koulun kasvatus- ja opetustyön kannalta tärkeimmät asiat, kuten muun muassa koulun arvot ja tavoitteet, oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä oppilaan arvioinnin perusteet. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet valmistuivat vuoden 2014 lopulla ja astuvat voimaan elokuussa 2016.

Paikalliset opetussuunnitelmat perustuvat valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin. Opetuksen järjestäjä eli yleensä kunta laatii paikallisen opetussuunnitelman. Yleensä paikallisen opetussuunnitelman voi lukea koulutuksen järjestäjän internet-sivuilta.

Opetushallitus, Opetussuunnitelma ja tuntijako

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako

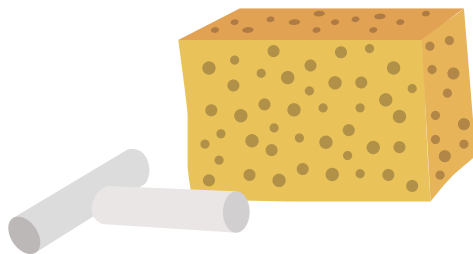
Opetushallitus, OPS2016

<http://www.oph.fi/ops2016>

Kielten opiskelu Suomessa

Kunnan opetusviranomaisilta voi kysyä

- kouluista, joissa on tarjolla kaksikielistä tai vieraskielistä opetusta
- tietoa eri kielten opiskelumahdollisuuksista
- kielitaidon ylläpitoon tähtäävästä opetuksesta.

Kunnat voivat tietyin edellytyksin järjestää suomenkielisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen tarkoitettua opetusta yleensä kaksi tuntia viikossa.

Vieraan kielen opiskelu aloitetaan yleensä 3. vuosiluokalla ensimmäisen vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opinnoilla. Oppilas lukee peruskoulussa vähintään yhtä pitkää ja yhtä keskipitkää kielen oppimäärää, joista toinen on toinen kotimainen kieli (eli ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. A-oppimääräksi kutsutaan pitkiä oppimääriä sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaisia oppimääriä. B1-oppimääräksi kutsutaan keskipitkiä oppimääriä. Koulussa voidaan tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Yleisimmät Suomen kouluissa opetettavat kielet ovat englanti, toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi), saksa, ranska, venäjä, espanja ja italia.

Opetushallitus, Kotimaahan palaavan peruskoulun oppilaan opiskelu

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka/kotimaahan_paluu

Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Suomen kieltenopettajien liitto, Lisätietoa kielivalinnoista

http://www.sukol.fi/ajankohtaista/tilastotietoa/tilastotietoa_kielivalinnoista/perustietoa_kielivalinnoista

Suomi toisena kielenä -opetus

Suomi toisena kielenä -opetus eli S2-opetus on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääristä, ja se ei ole erityisopetusta eikä tapahdu normaalin kouluajan ulkopuolella. Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärää sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee.

S2-opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän suomen kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla. S2-oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, joiden kielitaito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. S2-opetuksessa ryhmät muodostetaan kielitaitotasojen mukaisesti niin kuin on mahdollista. Eri-ikäisistä koottuja ryhmiä kuitenkin vältetään. On huomioitava, että oppilas voi opiskella vain yhden oppimäärän mukaan. Esimerkiksi S2-opetuksen oppilasta opetetaan ja arvioidaan S2-oppimäärän mukaisesti. Hän voi silti olla osittain tai kokonaan mukana äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän tunneilla.

Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Opetushallitus, Suomi toisena kielenä perusopetuksessa

http://www.oph.fi/download/46977_S2_perusopetuksessa_esite_2008.pdf

Paluumuutto Suomeen 12-vuotiaan kanssa

Asuttuani poissa Suomesta 25 vuoden ajan suos-tuin vihdoin ulkomaalaisen mieheni ja 12-vuotiaan tyttäreni pyynnöstä muuttamaan takaisin Suomeen. Kaksi vanhempaa tytärtämme olivat jo muuttaneet pois kotoa, ja iso talomme tuntui aivan liian tyhjältä. Elokuussa 2013 suloimme hynttyymme autoon ja suuntasimme aulton nokan Euroopasta kohti Skandinaviaa.

Olin jo toukokuussa käynyt katsomassa kansainvälistä koulua tyttäreni kanssa. Hänelle tehtiin silloin testit, hän tapasi samanikäisiä lapsia ja vietti muutamana päivän koulussa.

Koska hän oli aloittanut koulun jo 4 ½-vuotiaana omassa synnyinmaassaan, hänet piti Suomessa siirtää kaksi vuotta alemmalle luokalle ikätoveriensa joukkoon. Tyttäreni oli ollut jo yhden vuoden synnyinmaassaan yläasteella eikä ollut kovin mielissään siitä, että hänen ikäisensä olivat vielä "lastentarhassa" eli ala-asteen kuudennella luokalla. Hän oli myös synnyinmaassaan tottunut jokaisessa kouluaineessa siihen, että hänellä oli tavoite, johon hän pyrki parantaakseen tuloksiaan. Nämä tavoitteet sovittiin aina lomien jälkeen opettajan ja vanhempien kanssa. Näin tyttäreni motivaatio pysyi korkealla ja hän tiesi aina, mitä häneltä odotettiin. Suomessa hän joutui alakouluun, jossa kaikki opetus perustui alakoulun opetussuunnitelmaan täysin ilman minkäänlaista yksittäiselle oppilaalle suunnattua selkeää suunnittelua.

Tyttäreni oli myös tottunut olemaan ryhmissä, joissa lasten koulumenestys otettiin huomioon. Hän oli kaikissa aineissa ylimmässä ryhmässä. Suomessa opettaja keskittyi luokassa vain akatemisesti heikompien lasten ohjaamiseen. Muiden lasten tarpeita ei hänen luokassaan huomioitu.

Tyttäreni tulikin usein kotiin tuskissaan itkien ja sanoen: "I am so bored at school." Lopulta johtava opettaja myönsikin, että tämän lapsen kohdalla oli tehty virhe ja että hänet olisi pitänyt sijoittaa ylemmälle luokalle.

Synnyinmaassaan tyttäreni oli tottunut ottamaan mukaansa kouluun terveelliset eväät, mutta Suomessa hän oudoksuu mauntona laitosruokaa. Tämän vuoksi hän nakertaa usein vain näkkileipää koulupäivän aikana.

Vaikka koulu oli kansainvälinen, iso koulu yhdessä Suomen suurimmista kaupungeista, siellä ei ollut minkäänlaista ohjausta uusille perheille siitä, miten suomalainen koulusysteemi toimii. Opettajilta puuttui myöskin alkeellisinkin käsitys

siitä, mitä kulttuurishokki tarkoittaa ja miltä lapselta voi tuntua jätettyään taaksensa kaiken tutun ja turvallisen.

Tyttäreni opetuskieli oli englanti, ja hän pääsi kolmeksi tunniksi viikossa suomen kielen alkeisryhmään. Hän on toisena kouluvuotenaan saanut ylimääräistä suomen opetusta ja sai tästä syystä aloittaa ruotsin kielen opiskelun myöhemmin. Hänellä on tänä vuonna 5 tuntia suomen kielen opetusta viikossa. Hän sai jatkaa ranskan kielen opiskelua, mutta valitettavasti oppikirja on suomenkielinen eikä hän voi siten tehdä kotitehtäviään, koska ei ymmärrä, mitä tehtävissä häneltä kysytään. Voi vain kuvitella, miltä tuntuu luovia jotain kahdella tuntemattomalla kielellä yhtä aikaa.

Mitä tulee sosiaalsiin yhteisiin, tyttäreni on sopeutunut kouluun hyvin ja leikkii koulussa toisten tyttöjen kanssa. Pihalla he leikkivät suomeksi ja englanniksi. Laajemmassa mittakaavassa suomalaisen yhteiskuntaan sulautuminen on kuitenkin vaikeaa ilman kunnollista käytännön kielitaitoa ja harrastuksiin osallistuminen ei onnistu ennen kuin suomen kieli on hallussa. Etsin ensimmäisenä vuonna lapsille englanninkielisiä harrastusmahdollisuuksia mutta en löytänyt mitään.

Muutimme Suomeen pienestä kaupungista, jossa tyttäreni oli lähes ainoa ulkomaalais-taustainen. Mielestäni on hienoa nähdä hänet nyt kansainvälisessä kouluympäristössä. Varsinkin nyt toisena kouluvuotena liikuntatunnit ovat olleet koulupäivän kohokohtia. Täällä suunnitetaan läheisessä metsässä, ja se otetaan tosissaan. Tyttäreni oppi myös viime vuonna luistelemaan koulussa! Lisäksi hän voi nyt pyöräillä kouluun joka päivä turvallisella pyörätillä.

Näiden kokemusten perusteella olisi kuitenkin mielestäni parasta muuttaa Suomeen lasten ollessa pieniä tai alakoulun alimmilla luokilla. Isommille lapsille paluumuutto voi olla hyvinkin dramaattinen kokemus varsinkin, jos he ovat olleet onnellisia ja menestyneet hyvin koulussa synnyinmaassaan. Tietysti voi olla teinejä, jotka ovat innoissaan ulkomaille muutosta. Toisaalta heidän on teini-ikässä lähes mahdotonta jättää ystävänsä ja poika- tai tyttökaverinsa synnyinmaahan ja lähteä suuntaamaan pohjoiseen, siihen toiseen kotimaahan. Tiedän tämän yritettyämme aiemmin taivutella vanhemmat tyttäreni muuttamaan Suomeen. Ajoitus tuntuu olevan tässä avainasemassa.

Oman äidinkielen opetus

Kunta voi tietäen edellytyksin järjestää opetusta suomenkielisille oppilaille ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpitämiseksi. Yleensä opetus tapahtuu maahanmuuttajien oman äidinkielen opetuksen yhteydessä. Tämä opetus alkaa tavallisesti peruskoulussa ja voi jatkua toisen asteen koulutuksessa. Opetuksen järjestäminen on kuitenkin kuntakohtaista ja riippuu usein siitä, onko ryhmään ilmoittautuneita opiskelijoita tarpeeksi. Opetusta on yleensä kaksi tuntia viikossa.

Opetushallitus, Perusopetus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka/kotimaahan_paluu

Oppilaan arviointi koulussa

Arvioinnin tavoite on ohjata ja kannustaa oppilaan opiskelua sekä kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Arvioinnin on oltava totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön.

Arvioinnin kriteerien ja oppimisen tavoitteiden pitää olla selvästi tiedossa. Numeerisen arvostelun asteikko on suomalaisessa koulussa 4–10 (4 = hylätty, 10 = erinomainen), jossa numero kuvaa osaamisen tasoa.

Sanallista arviointia voidaan käyttää todistuksissa 7. luokan loppuun asti. Erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta voidaan arvioida sanallisesti myöhemminkin. Koulut antavat arviointipalautetta oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten ohella välitodistuksien, tiedotteiden ja arviointikeskustelujen muodossa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, Oppilaan arviointi

http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Perusopetuslaki, Oppilaan arviointi

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L5P21>

Opetushallitus, Milloin arviointi on eettisesti kestävä?

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/perusopetuksen_oppilaan_arviointi/milloin_arviointi_on_eettisesti_kestavaa

Oppilaan tukeminen suomalaisessa koulujärjestelmässä

Koulun tarjoamia tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, oppilashuollollinen tuki ja avustajapalvelut. Suomessa oppilaalle annettava tuki muodostuu yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta.

1. YLEINEN TUKI

MITEN TUKI TOTEUTETAAN?

Kaikkia oppilaita tuetaan tarvittaessa.

MIHIN TUKI POHJAUTUU?

(Tavalliseen opetussuunnitelmaan)

2. TEHOSTETTU TUKI

MITEN TUKI TOTEUTETAAN?

1. Tehdään oppilaan pedagoginen arvio.
2. Laaditaan oppilaalle oma oppimissuunnitelma.
3. Annetaan yksilöllistä ja tehostettua tukea.

MIHIN TUKI POHJAUTUU?

Oppilaalle laadittavaan omaan oppimissuunnitelmaan

3. ERITYINEN TUKI

MITEN TUKI TOTEUTETAAN?

1. Tehdään pedagoginen selvitys.
2. Tehdään erityisen tuen päätös.
3. Laaditaan oppilaalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma: HOJKS.

MIHIN TUKI POHJAUTUU?

HOJKS:iin (HOJKS:ista käy ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukainen opetus ja muun tuen antaminen.)

Perusopetuslaki, Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Opetushallitus, Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppimisen_ja_koulunkaynnin_tuki

Ulkomaille lähtöön ja paluumuuttoon liittyviä vinkkejä

Kirjoittaja on tehnyt useita 2–4 vuoden pituisia ulkomaan työkomennuksia Euroopan unionin alueella.

Ennen lähtöä ulkomaille:

- Selvittele kouluvaihtoehdot etukäteen. Pohdi esimerkiksi, valitsetko paikallisen koulun vai kansainvälisen koulun. Selvitä myös näissä suoritettujen opintojen rinnastettavuus Suomen järjestelmään. Näin varmistat jo etukäteen joustavan paluun Suomeen.
- Jos lapsi on päiväkotiyksikössä tai alakoulussa, kannattaa harkita paikallista koulua, sillä sen kautta perhe pääsee hyvin osalliseksi paikallista elämää, ja kavereita löytyy lähempää kotia. Ihannetapauksessa lapsi aloittaa paikallises- sa päiväkodissa, oppii kielen ja jatkaa siitä alakouluun. Jos valitset kansainvälisen koulun, saatat helpommin jäädä elämään ”kuplassa”, vailla kosketuspintaa paikallisiin. Lisäksi koulu- matka saattaa olla pitkä.
- Älä unohda äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opiskelua, sillä kynnyksellä Suomeen voi nousta tällöin korkealle. Kannattaa satsata joko yksityisopetukseen tai erillisjärjestelyihin, sillä se maksaa itsensä takaisin myöhemmin. Näiden ohella voi kotimaisia kieliä opiskella Kesälukioseuran kursseilla sekä etänä <https://peda.net/kulkuri/ja/tai/www.nomadskolan.fi>.
- Ole ajoissa, jo muuttoa valmistellessasi, yhteydessä kohdemaan kouluun (tai vaihtoehtoisiiin kouluihin) sekä sovi tapaamisesta paikan päällä. On hyvä ottaa myös itse oppilas mukaan tapaamiseen.

Palatessa Suomeen:

- Koeta sovittaa paluumuutto siten, että se sopii koulurytmiin ja koulutuksen nivelvaiheisiin. Helpointa on ajoittaa muutto yläkouluun tai lukion alkamiseen, jolloin luokalla on monta muutakin uutta oppilasta. On aina hankalampaa aloittaa koulu jo aiemmin muodostetussa luokassa, varsinkin kesken kouluvuoden, koska tällöin viralliset ja epäviralliset ryhmät ovat jo muodostuneet luokkahuoneessa. Erityisesti kurssimuotoisessa lukiossa tai IB-lukiossa vaihto on hyvinkin vaikeaa ellei mahdotonta. Tällöin ainoaksi vaihtoehdoiksi saattaa muodostua joko opiskella ulkomailla vuoden pidempään

tai pidentää lukio-opintoja Suomessa vuoden verran.

- Jos lapsesi on aloittanut koulun jo 6-vuotiaana tai sitä aiemmin, harkitse tarkoin, mille luokalle hän menee Suomessa. Päätös on yksilöllinen. Ryhmään sopeutuu kuitenkin parhaiten samanaikäisten kanssa.
- Selvitä ajoissa lukion tai ammattikoulun yhteishaun säännöt ja määräajat. Kukaan ei muistuta sinua määräajoista ja myöhästyminen voi aiheuttaa vaikeuksia. Ole ajoissa yhteydessä siihen lukioon, johon lapsesi hakeutuu selvittääkseen muun muassa sen, miten ulkomaisen todistuksen arvosanat otetaan huomioon yhteishaussa. Lukioiden rehtoreilla on tietty mahdollisuus itse arvioida arvosanojen rinnastettavuus, mutta mitä enemmän pystytte välittämään tietoa maan arvosanojen määrätymisestä, sen parempi.
- Varaudu henkisesti siihen, että paluu Suomeen voi olla rankkaa – jopa rankempaa kuin ulkomaille lähtö, jolloin kaikki on uutta ja ihmeellistä. Ulkomailla ollessaan lapsen (ja ehkä aikuisenkin) muisti kulta muistot. Palattaessa Suomeen voi kaipua ilmetä takaisin entiseen kouluun ja kaveripiiriin. Tämän vuoksi kontakteja kannattaa ylläpitää ulkomaisiin kavereihin.
- Varaudu siihen, että uudet tai tutut koulukaverit eivät olekaan kiinnostuneita siitä, millaista ulkomailla oli, vaan suhtautuvat tulokkaaseen epäillen. Taustalla voi olla kateutta ja ”mitä kuvittelet olevasi” -ajatuksia. Toki kokemuksista on voitava puhua mutta alkuun kannattaa odottaa muiden kysyvän niistä kuin, että itse alkaa puhumaan niistä. Moni voi mieltää kokemuk- sistaan puhumisen kerskumiseksi.
- Varaudu siihen, että lapsen entiset kaverit ovat muodostaneet teidän ollessa ulkomailla uusia kaverisuhteita ja pitävät lapsen paluuta ”uhkana”. Tue lasta uusien ystävyyssuhteiden muodostamisessa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Suomessa peruskoulun ensimmäisen ja toisen luokkien oppilaiden koulupäivät ovat lyhyitä, enintään viisi oppituntia päivässä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena onkin vähentää lasten yksinäistä aikaa ilman aikuisen läsnäoloa ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminta tarjoaa lapsille mahdollisuuksia osallistua ohjattuun toimintaan sekä mahdollistaa lepäämisen kiireisen koulutyön jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien oppilaille, joilla on päätös erityisestä tuesta. Toiminnan tarjonta vaihtelee kunnittain, sillä kunnilla ei ole velvollisuutta tarjota aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Osallistuminen toimintaan on vapaaehtoista, ja sitä järjestetään koulun työvuoden aikana arkipäivisin 3–4 tuntia päivässä klo 7.00–17.00 välisenä aikana. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu (noin 60–80 e/kk).

Opetushallitus, Työajat ja toimintakulttuuri

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/tyoajat_ja_toimintakulttuuri

Opetushallitus, Aamu- ja iltapäivätoiminta

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/aamu-_ja_iltapaivatoiminta

Opetushallitus, Aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet

http://www.oph.fi/download/131412_po_aamu_ja_iltapaivatoiminnan_perusteet_2011.pdf

Paluumuuttajalasten siirtyminen suomalaiseseen peruskouluun

Perheemme muutti Suomeen asuttuamme useita vuosia ulkomailla. Lapsemme olivat asuneet koko ikänsä Suomen ulkopuolella, ja oppineet ranskan kielen asuinympäristöstään ja äidiltä suomen kieltä. Poikani aloitti suomalaisessa koulussa syksyllä. Hän aloitti neljännellä luokalla ikäryhmässä mukaisesti. Hyvin pian osoittautui, että suomen kielen taso lukuaineissa oli hänelle liian haastava ja että hänen opettajallaan ei ollut halua poikani tukemiseen hänen haasteissaan. Suostuimme hyvin nopeasti siirtoon kolmannelle vuosiluokalle, mikä oli pojallamme parempi niin suomen kielen tason kuin lukuaineiden ja englannin kielen opiskelun suhteen. Lähtömaan koulussa englannin kielen tunneilla ei kertynyt minkäänlaista kielitaitoa, ja englannin opiskelu piti siis aloittaa alusta. Ensimmäisestä kokeesta poikamme saikin kiitettävän arvosanan. Poikamme ainoa ongelma on matematiikka: Lähtömaan koulussa oli matematiikassa edetty pidemmälle kuin Suomessa. Poikamme on taitava matematiikassa, ja nyt se on hänelle koulussa liian helppoa. Suomen kielen haastavuuden takia ratkaisu siirtämisestä alemmalle luokalle oli kuitenkin mielestämme sopivampi ratkaisu.

Poikamme uusi luokka sattuu myös olemaan sosiaalisempi ja avoimempi. Alussa poikamme kaiverisuhteiden muodostumista häiritsi myös se, että hänellä ei ollut kännykkää. Emme olleet tarpeeksi varautuneet suomalaisten lasten itsenäisyyteen koulupäivän jälkeen, vaan jatkoimme suurkaupun-

gin säännöillä; koulun jälkeen suoraan kotiin, jos muuta ei ole sovittu. Nyt kännykän saatuaan hän voi ilmoittaa, jos jää kavereille leikkimään. Toinen kulttuurishokki on se, että lapset käyttävät puhelinta joskus tunnilla ja että se saa olla välitunnilla käytössä musiikin kuuntelua varten! Molemmat lapsemme arvostavat uutta ”vapauden tunnetta”, lyhyitä koulupäiviä sekä koulun varustetasoa – vaikka ovatkin väliaikaisparakissa!

Tyttäreemme meni ensimmäiselle luokalle oltuaan jo 6-vuotiaana lähtömaan ”ensimmäisellä luokalla”. Koulu on ollut tyttäreemme mielestä todella helppoa ja hauskaa: ”Suomessa koulu on kuin leiri, leikitään vaan”. Sopeutuminen on tietysti helpointa juuri ensimmäiselle luokalle mentäessä, kun kaikilla muillakin alkaa uusi jakso elämässä. Opettajallakaan ei ole ollut muuta sanottavaa kuin, että hyvin menee.

Molemmilla lapsillamme on yksi suomi toisena kielenä -ryhmätunti muiden maahanmuuttajien kanssa, ja poikamme saa lisäksi toisen suomi toisena -oppitunnin viikossa, mikä on kyllä todella hieno asia. Lisäopetukseen päädyttiin koulun ehdotuksesta, kun hänen tarpeitaan oli kartoitettu ja erityisopettaja oli tehnyt hänelle kielelliset testit. Emme ole vielä löytäneet kotikaupungistamme kahta muuta ranskaa kotona puhuvaa lasta, jotta saisimme ranskan kielen opetusta. Ryhmän muodostumiseen vaaditaan neljän lasta.

Paluu Suomeen

Ota ajoissa yhteys tulevan asuinkunnan koulutoimeen tai ota yhteys sen koulun rehtoriin, johon lapsi on palaamassa. Paluuoppilas sijoittuu yleensä sille luokalle, joka vastaa hänen ikäänsä. Koulussa selvitetään oppilaan ulkomailla hankkimien tietojen ja taitojen taso keskustelujen, kokeiden ja muiden näyttöjen avulla.

Vanhempien on syytä pitää mukana oppilaan ulkomailla saamat todistukset ja muu opiskelua koskeva aineisto. Huomioikaa, että ulkomaisten oppilaitosten todistusten arvosanoja ei voi siirtää suomalaiseen todistukseen suoraan.

Paluuoppilaalla voi olla joidenkin oppiaineiden tiedoissa puutteita ja joissakin oppiaineissa enemmän tietoja. Lisäksi oppilaan ohjauksen ja tuen tarve opinnoissa vaihtelee. Mahdolliset tukitoimenpiteet ja opetuksen erityisjärjestelyt suunnitellaan yksilöllisesti: oppilaalle voidaan esimerkiksi laatia oma oppimissuunnitelma tarvittaessa.

Vanhempien on hyvä keskustella opettajan kanssa lapsensa opiskelusta ulkomailla, hänen kielitaidostaan ja mahdollisista sopeutumishaasteista Suomessa.

Opetushallitus, Kotimaahan palaavan peruskoulun oppilaan opiskelu
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka/kotimaahan_paluu

Erityiset opetusjärjestelyt

Oppilaalla voi olla tietyn vuosiluokan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jolloin oppilas voidaan siirtää vuosiluokan yli.

Erityinen järjestely voi koskea myös yksittäistä oppiainetta, esimerkiksi paluumuuttajaoppilaalla jotakin koulun opetussuunnitelmaan kuuluvaa vierasta kieltä.

Jonkin oppiaineen opiskelusta voidaan vapauttaa esimerkiksi silloin, kun oppilas palaa Suomeen perusopetuksen loppuvaiheessa ja hän ei ole opiskellut oppiaineita, joiden opetus päättyy 7. tai 8. luokalla (esim. kotitalous, toinen kotimainen kieli).

Huom! Vapauttaminen jonkin oppiaineen opiskelusta ei merkitse jatko-opintokelpoisuuden menettämistä, mutta se voi jollain aloilla tai joissain tapauksissa rajata mahdollisuuksia jatko-opintoihin. Jostakin oppiaineesta vapauttamista tuleekin harkita tarkoin oppilaan jatko-opintojen kannalta.

Opetushallitus, Kotimaahan palaavan peruskoulun oppilaan opiskelu

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka/kotimaahan_paluu

Perusopetuslaki, Erityiset opetusjärjestelyt

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Lisäopetus

Peruskoulun suorittaneille voidaan järjestää lisäopetusta yhden lukuvuoden ajan niin sanotulla kymppiluokalla. Lisäopetuksessa opetus suunnitellaan yksilöllisesti opiskelijoiden tarpeisiin. Opetukseen voi osallistua, jos on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisellä vuonna. Lisäopetuksessa oppilas voi ke-

hittää opiskelutaitojaan, parantaa edellytyksiään jatko-opiskeluun sekä korottaa perusopetuksen arvosanoja.

Opetushallitus, Lisäopetus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/lisaopetus

Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, Lisäopetus

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus/lisaopetus

5 Toisen asteen koulutus

Lukio

Lukio on yleissivistävä koulu, joka on laajuudeltaan kolmivuotinen. Lukio tähtää ylioppilastutkintoon, joka antaa jatko-opintokelpoisuuden ammatilliseen oppilaitokseen, ammattikorkeakouluun ja yliopistoon.

Lukio-opiskelu on kurssimuotoista eikä sitä ole sidottu vuosiluokkiin. Lukion oppimäärä käsittää vähintään 75 kurssia, mutta niitä voi valita enemmänkin. Kurssit jakautuvat pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin.

Kurssimäärän suoritettuaan opiskelija saa lukion päättötodistuksen. Kun opiskelija on suorittanut sekä kurssimäärän että ylioppilastutkinnon hyväksytysti, lukiolaisesta tulee ylioppilas. Ylioppilaaksi voi valmistua sekä keväisin että syksyisin.

Lukiossa oppikirjat ja koulutarvikkeet maksetaan itse. Opetus, ruokailu ja opiskeluhuolto sen sijaan ovat maksuttomia. Vieraskielisille opiskelijoille voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta.

Joillakin lukioilla on Opetushallituksen myöntämä erityistehtävä esim. taiteessa tai tieteessä. Tällaiset erityislukiot painottuvat joko kokonaisuudessaan erityistehtäväänsä tai tarjoavat tavallisen lukiokoulutuksen rinnalla erityistehtäväaluetta. Opiskelijat voivat poiketa hieman lukion tuntijaosta. Erityislukioita ovat muun muassa urheilu-, ilmaisutaidon-, musiikki- ja kielilukiot. Erityislukioihin valitaan opintomenestyksen lisäksi pääsykokeiden perusteella.

Joissakin lukioissa on mahdollisuus suorittaa kansainvälisiä ylioppilastutkintoja, kuten pääosin englanniksi opiskeltavan International Baccalaureate

- eli IB-tutkinnon, jonka voi suorittaa 17 eri lukiossa ympäri Suomea. Saksalaiseen Reifeprüfung-tutkintoon johtavaa koulutusta järjestetään Helsingin saksalaisessa koulussa. European Baccalaureate - eli EB-tutkinnon puolestaan voi suorittaa Helsingin eurooppalaisessa koulussa.

Steinerkouluissa noudatetaan steinerpedagogista opetussuunnitelmaa. Steinerkoulut eivät kuulu yhteishakuun. Lukio-opintoja tai koko oppimäärän voi suorittaa myös joissakin kansanopistoissa.

Opetushallitus, Lukiokoulutus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/lukiokoulutus

Lukiolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629>

Finnish International Baccalaureate Society, The IB in Finland

<http://fibs.fi/ib-in-finland>

Steinerkasvatuksen liitto ry

<http://www.steinerkoulu.fi/>

Lukioon hakeminen

Lukioon voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on saanut peruskoulun päättötodistuksen tai muutoin hankkinut sitä vastaavat tiedot. Lukioon haetaan yhteishaus-
sa Opintopolku-palvelussa. Haku syksyllä alkaviin koulutuksiin alkaa helmikuussa.

Opiskelijoiden valinta perustuu aikaisempaan koulumenestykseen. Ulkomaisella todistuksella haetaan lukiopaikkaa yhteishaun aikana Opintopolku-palvelussa samalla hakemuksella kuin muutkin hakijat. Pohjakoulutukseksi hakemukseen merkitään ulkomailla suoritettu koulutus. Tämän jälkeen hakija saa ilmoituksen, että hakee harkintaan perustuvassa valinnassa ja todistukset tulee lähettää suoraan kaikkiin oppilaitoksiin, joihin hakee. Lisäksi on hyvä olla yhteydessä oppilaitoksiin ja selvittää, tarvitaanko muita liitteitä todistusten lisäksi.

Lukion tai lukio-opintoja voi suorittaa myös aikuislukiossa, etälukiossa tai joissakin kansanopistoissa.

Opintopolku.fi, Näin haet yhteishaussa lukioon
<https://opintopolku.fi/wp/fi/lukio-2/nain-haet-lukioon/>

Aikuislukioidet
www.aikuislukioidet.fi

Edu.fi, Yleistietoa etälukioista
http://www.edu.fi/etalukioetusivu/yleistietoa_etalukioista

Suomen Kansanopistoyhdistys
www.kansanopistot.fi

Suomi toisena kielenä -opetus lukiossa

Opiskelijalle opetetaan suomea toisena kielenä, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei ole äidinkieltään suomenkielisen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Koulu arvioi opiskelijan suomen kielen taidon.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden (2003) mukaan suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon, että hän voi opiskella täysipainoisesti kaikkia lukion oppiaineita ja jatkaa opintojaan sekä selviytyä työelämässä suomen kielellä.

Lukio opetussuunnitelman perusteissa (2003) suomi toisena kielenä ei ole itsenäinen oppiaine, vaan se on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärästä. Jos koulussa ei järjestetä erillistä suomi toisena kielenä -opetusta, opiskelija osallistuu äidinkielen ja kirjallisuuden tunneille, ja opetusta eriytetään paluumuuttajaopiskelijan tarpeiden mukaisesti. Suomen kielen opetus ei kuitenkaan rajoitu vain kieli-tunneille, vaan kaikki koulussa annettava opetus tukee sitä.

Lukiolaki
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629#L3P12>

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003
http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf

Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi. Kokelaan on suoritettava kaikki tutkintoonsa sisältyvät kokeet samalla tutkintokielellä.

Kaikki kirjoitettavat aineet voi suorittaa samalla tutkintokerralla tai hajauttaa enintään kolmelle peräkkäiselle tutkintokerralle. Suorittamisoikeuden saa, kun on suorittanut pakolliset kurssit kirjoitettavasta oppiaineesta.

Tutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta:

- Äidinkielen koe on kaikille pakollinen. Suomi tai ruotsi toisena kielenä -koe vastaa äidinkielen koetta.
- Kokelas valitsee kolme muuta tutkintonsa pakollista koetta seuraavien neljän kokeen joukosta: toisen kotimaisen kielen koe, yksi vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaaliaineissa järjestettävä koe.

Lisäksi tutkintoon voi kuulua yksi tai useampi ylimääräinen koe.

Jos kokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa ylioppilastutkinnon tai erillisen kokeen, tai kokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa äidinkielen kokeen, taikka kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin muu erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon (L 672/2005, 8 §). Perusteena voidaan esimerkiksi käyttää sitä, että kokelas on käynyt pitkään koulua ulkomailla.

Myös ulkomaisen lukion oppimäärän suorittanut henkilö voi osallistua tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hänen suorittamansa lukion oppimäärän voi koulutuksen pituudelta katsoa vastaavan suomalaisen lukion oppimäärää (koulutusai-ka yhteensä 12 vuotta).

Henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, voi suorittaa tutkintoon kuuluvia kokeita erillisinä. Erillisistä kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa, eikä niitä voi sisällyttää tutkintoon. (L 672/2005, 9 §). Erilliseen kokeeseen osallistuvan henkilön on opiskeltava ennen koetta vähintään asianomaisen oppiaineen pakolliset lukiokurssit.

Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050672?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ylioppilastutkinnon](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050672?search[type]=pika&search[pika]=ylioppilastutkinnon)

Lukiolaki

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629?search\[type\]=pika&search\[pika\]=laki%20lukiolain#L4P18a](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629?search[type]=pika&search[pika]=laki%20lukiolain#L4P18a)

Ylioppilaslautakunnan määräys rehtoreille ja opettajille: vieraskieliset kokelaat

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Sairaus/fi/fi_viki_maarays_2015.pdf

Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Yleiset/Maaraykset_ja_ohjeet_2015.pdf

Äidinkielen koe

Äidinkielen ylioppilaskokeessa arvioidaan, miten kokelas on saavuttanut lukion oppimäärän mukaisen äidinkielen tason. Koe mittaa erityisesti kirjallisen ilmaisun taitoa, kykyä ymmärtää ja tulkita lukemaansa sekä kypsyyttä siirtyä ylioppilastutkintoa vaativiin opintoihin. Koe on kaksiosainen: siihen kuuluvat tekstitaidon koe ja esseekoe, jotka suoritetaan eri koepäivinä. Tekstitaidon kokeen arvioinnissa painotetaan lukutaitoa ja esseekokeessa kirjoitustaitoa.

Ylioppilastutkintolautakunnan määräys 25.5.2012: Äidinkielen kokeen määräykset

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/fi_maaraykset_aidinkieli.pdf

Suomi toisena kielenä -koe

Kokelas, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, voi äidinkielen kokeen sijasta suorittaa suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen. Suomi toisena kielenä -koe korvaa äidinkielen kokeen.

Suomi toisena kielenä -kokeen suomen kielen osaamisen taitotaso määritellään valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että ko-

kelaalta ei vaadita äidinkielistä suomen kielen osaamista. Koe antaa opiskelijalle jatko-opintokelpoisuuden.

Suomi toisena kielenä -koe suoritetaan äidinkielen esseekokeen koepäivänä. Osallistumisoikeutta suomi toisena kielenä -kokeeseen ei tarvitse hakea ylioppilastutkintolautakunnalta. Ilmoittautumistietojen saavuttua lukiosta lautakunta tarkistaa automaattisesti väestörekisteristä kokelaan osallistumisoikeuden eli äidinkielen. Mikäli väestörekisterissä ilmoitetaan äidinkieleksi suomi mutta todellinen äidinkieli on jokin muu, voidaan lautakunnalle lähettää tarkentava selvitys tai hakemus asian huomioimiseksi.

Suomi toisena kielenä -kokeessa arvioidaan vastaanottamistaitoja, kuten luetun ymmärtämistä, sekä tuottamistaitoja, kuten rakenteita ja sanastoa ja kirjallista tuottamista. Sen sijaan suullista tuottamista ja kuullun ymmärtämisen taitoa ei arvioida.

Ylioppilastutkintolautakunnan määräys 151.2010: Suomi toisena kielenä -kokeen määräykset ja ohjeet

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/fi_maaraykset_suomi_toisena_kielena.pdf

Opetushallitus, Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat lukiokoulutuksessa

http://www.edu.fi/download/145303_Maahanmuuttajataustaiset_opiskelijat_lukiokoulutuksessa_2012.pdf

Kesälukiot

Kesälukiot ovat yli 15-vuotiaille suunnattuja kouluja, joissa voi suorittaa lukion opimäärään kuuluvia kursseja niin teoreettisissa aineissa kuin taito- ja taideaineissa. Kesälukiot järjestetään kurssikeskuksissa ympäri Suomea, ja ne kestävät viikosta kolmeen. Opetuksen lisäksi kesälukiot tarjoavat opiskelijoille majoituksen, ruokailut, retket ja vapaa-ajan ohjelmaa.

Osa kesälukioista on yleisesälukioita, joissa opiskellaan pääsääntöisesti lukioaineita. Teemakesälukioiden kurssit painottuvat muun muassa liikuntaan, kieliin, ympäristöön sekä matemaattis-luonnontieteellisiin aineisiin. Lisäksi kesälukioita järjestetään ulkomailla eri Euroopan maissa ja Afrikassa.

Kesälukioihin voivat hakeutua kaikki yli 15-vuotiaat lukiolaiset, ammattikoululaiset, aikuisopiskelijat sekä muut opiskelusta kiinnostuneet.

Kesälukiot soveltuvat hyvin ulkosuomalaisille nuorille, jotka haluavat tutustua suomalaiseen koulujärjestelmään, suorittaa suomalaisen opetussuunnitelman mukaisia kursseja sekä harjoittaa suomen kieltään. Kesälukioissa on myös arjolla äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä -oppiaineiden kursseja.

www.kesalukio.fi

www.kesalukioseura.fi

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus on suunnattu sekä maahanmuuttajille että vieraskielisille. Perustellusta syystä opiskelijaksi voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä ottaa myös paluumuuttaja.

Koulutuksen aikana opiskelija kehittää kielellisiä ja muita tarvittavia valmiuksia lukioon siirtymistä varten. Valmistava koulutus ei johda tutkintoon. Se ei myöskään anna oikeutta lukiokoulutukseen, vaan opiskelijan on haettava lukion aloituspaikkaa yhteishaussa.

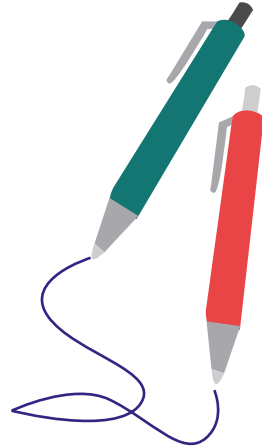
Suoritus aika on yksi vuosi, poikkeustapauksissa kaksi lukuvuotta. Koulutus sisältää suomen tai ruotsin kielen ja tarvittaessa muiden kielten opintoja, lukio-opintoja sekä lukio-opiskelussa vaadittavia tietoja ja taitoja. Lisäksi opiskelijoille annetaan opinto-ohjausta.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
http://www.oph.fi/download/155101_lukiokoulutukseen_valmistavan_koulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Ammatillinen koulutus

Ammatillisissa oppilaitoksissa voi suorittaa ammatillisen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja sen suorittaminen kestää noin 3 vuotta. Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, erityisoppilaitoksissa ja kansanopistoissa sekä oppisopimuskoulutuksena.

Ammatillisen perustutkinnon suorittamisen jälkeen voi hakea opiskelemaan lukioihin, ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. Perustutkinnon jälkeen voi osallistua myös ammatilliseen lisäkoulutukseen, joka on ammatillista jatko- ja täydennyskoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja ammattisivistys ja työelämässä tarvittava ammatillinen pätevyys. Opintoihin kuuluu ammatillisten tutkinnon osien lisäksi ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, jotka koostuvat muun muassa äidinkielen tai suomi toisena kielenä, toisen kotimaisen kielen ja matematiikan osioista. Tutkintoon kuuluu myös vapaasti valittavia tutkinnon osia ja opinto-ohjausta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen haetaan valtakunnallisessa yhteishaussa Opintopolku-palvelussa. Haku tapahtuu kahdesti vuodessa keväisin ja syksyisin. Hakijalta vaaditaan perusopetuksen tai sitä vastaava aiempaa oppimäärää. Myös lukio-opintojen jälkeen voi edetä ammatilliseen koulutukseen hakemalla ns. lukio-pohjaisiin koulutuksiin. Ylioppilaiden opiskeluaika ammatillisessa koulutuksessa on yleensä noin vuoden lyhyempi.

Jos hakija on suorittanut perus- tai lukiokoulutuksensa ulkomailla, hänet voidaan valita harkintaan perustuvassa valinnassa. Oppilaitos arvioi tällöin erikseen hakijan koulutustarpeen ja edellytykset suoriutua opinnoista. Hakija saa kutsun kielikokeisiin, jos hänen äidinkieltensä on muu kuin opetuskieli, eikä kielitaitoa ole voitu todentaa muilla tavoin.

Opetushallitus, Ammattikoulutus:

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ammatillinen koulutus :

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/?lang=fi

Opintopolku, Ammatillinen koulutus:

<https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattillinen-koulutus/>

Ammattiosaaja:

<http://www.ammattiosaaja.fi/>

Useamman tutkinnon suorittaminen lisäopinnoilla

Opiskelijan on mahdollista suorittaa ammatillinen perustutkinto ja ylioppilastutkinto samanaikaisesti niin sanottuna kaksoistutkintona. Tällöin ammatillisen perustutkinnon suorittaja opiskelee ammatillisessa peruskoulutuksessa ja lisäksi voi osallistua ylioppilastutkintoon suoritettuaan lukion kurssit.

Jos haluaa yhdistää ammatillisen koulutuksen ja suorittaa ylioppilastutkinnon, on opiskelijan opiskeltava vähintään neljä lukion ainetta. Opiskelija voi myös suorittaa koko lukion oppimäärän.

Opetushallitus, Ammatillinen peruskoulutus, Yksilölliset opinnot ja joustavat opintopolut

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammattilliset_perustutkinnot/yksilolliset_opinnot_ja_yhdistelmatutkinnot

Opintopolku, Kaksoistutkinto

<https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/useampi-tutkinto-samanaikaisesti/>

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen voivat osallistua ne, jotka tähtäävät ammatilliseen peruskoulutukseen ja ovat suorittaneet peruskoulun tai sitä vastaavan koulutuksen.

Koulutus on tarkoitettu niille, jotka eivät ole vielä ratkaisseet koulutusvalintaansa peruskoulun jälkeen, haluavat parantaa peruskoulun todistusta sekä tarvitsevat ohjausta jatko-opintomahdollisuuksista.

Koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä, ja se kestää noin lukuvuoden. Koulutuksen jälkeen voi hakea opiskelemaan ammatilliseen peruskoulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen, jos opiskelijan valmiudet siihen riittävät.

Opintopolku, Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus

<https://opintopolku.fi/wp/fi/%EF%BB%BFammatilliseen-peruskoulutukseen-valmentava-koulutus/>

Oppisopimuskoulutus

Ammatillisen tutkinnon voi opiskella myös oppisopimuskoulutuksena. Se sisältää teoriaopintoja oppilaitoksessa ja varsinaista ammattiin opiskelua työpaikalla. Oppisopimus on vähintään yli 15-vuotiaan opiskelijan ja työnantajan välinen määräaikainen työsopimus, joka käsittää ammattiin kouluttamisen työpaikalla.

Työnantaja maksaa opiskelijalle työpaikalla tapahtuvan opetuksen ajalta työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Opiskelijan on hankittava itse oppisopimuspaikkansa.

Opetushallitus, Oppisopimuskoulutus

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/oppisopimuskoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutus

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/opiskelu_ja_tutkinnot/oppisopimuskoulutus/

6 Yliopisto-opinnot

Suomessa on 14 yliopistoa, jotka sijaitsevat eri puolilla maata. Suurin osa yliopistoista on monitieteellisiä: ne tarjoavat opetusta ja tutkimusta hyvin erilaisilta aloilta. Lisäksi tutkintoon johtava opiskelu yliopistoissa on maksutonta.

Suomalainen yliopistotutkinto on kaksiportainen: siihen kuuluu kolme vuotta kestävä alempi korkeakoulututkinto (kandidaatintutkinto) ja kaksi vuotta kestävä ylempi korkeakoulututkinto (maisterintutkinto). Suurin osa opiskelijoista suorittaa sekä kandidaatin että maisterin tutkinnon. Pääsääntöisesti opiskelija saa tutkinto-oikeuden suoraan sekä kandidaatin- että maisterintutkintoihin. Joihinkin maisteriohjelmiin voi olla erillinen opiskelijavalinta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Yliopistot ja yhteistyöverkostot

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/yliopistot/?lang=fi>

Opintopolku, Yliopistotutkintojen rakenne

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/yliopistotutkintojen-rakenne/>

Kuka voi hakea?

Yliopistoon voi hakea, jos on suorittanut jonkun näistä:

- ylioppilastutkinnon
- International Baccalaureate-tutkinnon (IB)
- Eurooppalaisen ylioppilastutkinnon (EB)
- Reifeprüfung-tutkinnon (RP)
- vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot
- näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon
- ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös hakija, jolla yliopisto toteaa muutoin olevan opinnoita varten riittävät tiedot ja valmiudet. Katso koulutuskohtaiset valintaperusteet Opintopolku-palvelusta.

Opintopolku, Kuka voi hakea yliopistoon?

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/kuka-voi-hakea-yliopistoon/>

Hakeminen yliopistoon

Yliopistoon tai ammattikorkeakouluun haetaan korkeakoulujen yhteishaussa täyttämällä sähköinen hakulomake Opintopolku-palvelussa. Yhteishaussa voi hakea samalla hakulomakkeella korkeintaan kuuteen eri koulutukseen, ja nämä koulutukset asetetaan hakutoivejärjestykseen. Yhteishaussa voi saada enintään yhden opiskelupaikan. Hakija voi tulla valituksi hakutoivejärjestyksen ylimpään kohteeseen, johon hänen valintamenestys riittää.

Opintopolku-palvelussa voi tarkastella kaikkien suomalaisten yliopistojen koulutusohjelmia, etsiä tietoa yliopistoon hakemisesta sekä täyttää ja lähettää hakulomakkeen. Yhteishaku järjestetään keväisin ja syksyisin. Tarkista hakuajat Opintopolku-palvelusta.

Yliopistoilla on myös erillishaut koulutuksiin, jotka on suunnattu tietyille kohderyhmille, kuten maisteriohjelmien haut tai avoimen yliopiston opinnoita suorittaneiden haut. Erillishaussa olevien koulutuksien hakutavat ja ajat vaihtelevat.

Hakulomakkeen täyttämisen lisäksi hakijan tulee toimittaa yliopistoon vaadittavat liitteet. Eri koulutusohjelmat voivat vaatia erilaisia liitteitä, ja ne saa tietoonsa kunkin koulutusohjelman esittelyn kohdalta Opintopolku-palvelusta.

Hakijan pitää tiettyjä koulutuksia varten osoittaa suomen kielen taitonsa, mikäli hakijan kielitaitoa ei voida osoittaa yliopiston vaatimalla tavalla, esimerkiksi yliopilastodistuksella. Tarkat tiedot kielitaidon todentamisesta löytyvät kunkin yliopiston internet-sivuilta.

Opintopolku.fi

<https://opintopolku.fi/wp/fi/>

Opintopolku.fi, Yliopistoon yhteishaussa

<https://opintopolku.fi/wp/yliopisto/yliopistoon-yhteishaussa/>

Opintopolku.fi, Yliopistojen erillishaut

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/nain-haet-yliopistoon/yliopistojen-erillishaut/>

Valintakoe ja opiskelupaikan hyväksyminen

Yliopisto-opiskelijat valitaan yleensä todistusten ja valintakokeen perusteella. Valintakoetta varten hakijan tulee mahdollisesti lukea oppiaineen ilmoittamaa valintakoe kirjallisuutta. Joissakin hakukohteissa hakijan tulee myös tehdä ennakkotehtäviä jo ennen varsinaista valintakoetta.

Joihinkin tutkintoihin hakijoita karsitaan jo hakemuksen tai ennakkotehtävien perusteella, mutta monissa tutkinnoissa kaikki hakijat osallistuvat pääsykokeeseen. Tällöin valintakokeeseen ei tule erillistä kutsua, vaan hakijan tulee itse selvittää valintakokeen aika ja paikka esimerkiksi internetistä. Valintakokeet voivat kestää yhdestä useampaan päivään.

Hakijalle tarjotaan vain yhtä opiskelupaikkaa siihen koulutukseen, jonka hän on hakujärjestyksessä asettanut korkeimmalle ja johon hänen valintamennestys riittää. Jos hakija hyväksytään opiskeluohjelmaan, hänen tulee ottaa opiskelupaikka vastaan korkeakoulun ohjeiden mukaan.

Opintopolku.fi

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/nain-haet-yliopistoon/yliopistoon-yhteishaussa/>

Opiskelu yliopistossa

Kandidaatin tutkintoon sisältyy pääaine- ja sivuaineopintojen ohella äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja, pakollista tai valinnaista työharjoittelua sekä opinnäytetyö. Maisterin tutkinnossa syvennetään pääaineen opintoja ja kirjoitetaan pro gradu -tutkielma.

Suomessa on kaksi ruotsinkielistä yliopistoa (Svenska Handelshögskolan ja Åbo Akademi), joissa tutkinto- ja opetuskielenä on ruotsi. Lisäksi yliopistoista kolme on kaksikielistä (Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto ja Taideyliopisto). Näissä yliopistoissa on tarjolla joitakin kokonaan ruotsinkielisiä koulutuksia. Lisäksi opiskelijalla on oikeus saada ruotsinkielistä ohjausta sekä suorittaa yksittäisiä tenttejä ja kursseja ruotsiksi.

Joissakin yliopistoissa tutkinnon voi suorittaa myös englanniksi.

Opintopolku.fi, Yliopistotutkintojen rakenne

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/yliopistotutkintojen-rakenne/>

Opintopolku, Mitä yliopistossa voi opiskella?

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/mita-yliopistossa-voi-opiskella/>

Maisteriohjelmat

Yliopistot tarjoavat myös useita erillisiä maisteriohjelmiä, joihin vaaditaan alempaa korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulu- tai opistotutkintoa tai muita aikaisempia yliopisto-opintoja. Jotkut maisteriohjelmat ovat kokonaan englanninkielisiä. Hakutavan ja ajankohdan voi tarkistaa kunkin yliopiston internet-sivuilta.

Opintopolku, Yliopistojen maisteriohjelmat

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/yliopistojen-maisteriohjelmat/>

Opintopolku, Yliopistojen erillishaut

<https://opintopolku.fi/wp/yliopisto/yliopistojen-erillishaut/>

Yliopisto-opinnot muualla

Yliopisto-opintoja voi tehdä myös yliopiston ulkopuolella. Useimmat suomalaiset yliopistot tarjoavat maksullista avointa opetusta, johon kuka vain voi ilmoittautua. Avoimessa yliopistossa voi suorittaa yksittäisiä kursseja tai esimerkiksi jonkin aineen opintokokonaisuuden. Koko yliopistotutkintoa avoimessa yliopistossa ei voi suorittaa. Avoimessa yliopistossa suoritettavat opinnot voi liittää osaksi tutkintoa, jos myöhemmin hakeutuu korkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi. Joidenkin yliopistojen koulutusohjelmiin on myös mahdollista hakea ns. avoimen yliopiston väylän kautta, ilman erillistä valintakoetta, jos on suorittanut vaadittavan määrän avoimen yliopiston opintoja.

Yliopisto-opintoja voi suorittaa myös monissa työväen-, kansan- ja kansalaisopistoissa sekä kesäyliopistoissa.

Tiedot Suomen yliopistojen avoimesta yliopisto-opetuksesta

<https://www.avoinyliopisto.fi/>

Opintopolku, Avoin yliopisto

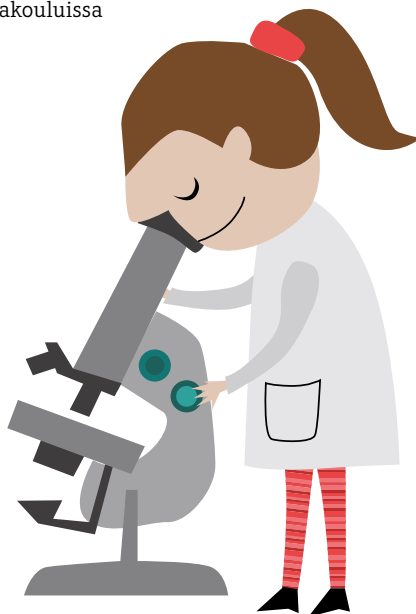
<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/avoin-yliopisto/>

7 Ammattikorkeakoulu-opinnot

Suomessa on 24 ammattikorkeakoulua, joissa on edustettuna useita eri koulutusaloja. Ammattikorkeakouluissa voi opiskella seuraavia aloja:

- humanistinen ja kasvatustieteiden ala
- kulttuuriala
- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- luonnontieteiden ala
- tekniikan ja liikenteen ala
- luonnonvara- ja ympäristöala
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala.

Amk-tutkinto on laajuudeltaan joko 210, 240 tai 270 opintopistettä, ja tutkinnon suorittaminen kestää noin 3,5–4,5 vuotta. Ylempi amk-tutkinto on laajuudeltaan 60 tai 90 opintopistettä, ja sen suorittaminen vie noin 1–1,5 vuotta. Amk-koulutus on tutkinto-opiskelijalle maksutonta, ja opintoihin voi hakea opintotukea.

Opetushallitus, Ammattikorkeakoulut

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/ammattikorkeakoulut

Opintopolku, Ammattikorkeakouluopintojen rakenne <https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattikorkeakoulu/ammattikorkeakouluopintojen-rakenne/>

Kuka voi hakea?

Alempaan ammattikorkeakoulututkintoon voi hakea, jos on suorittanut jonkun näistä:

- lukion oppimäärän ja/tai ylioppilastutkinnon
- International Baccalaureate -tutkinnon (IB)
- Eurooppalaisen ylioppilastutkinnon (EB)
- Reifeprüfung-tutkinnon (RP)
- 120 opintoviikon laajuisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot
- näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon tai
- ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voi hakea jos on suorittanut jonkun näistä:

- soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon

ja jos hakijalla lisäksi on

- vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Myös hakija, jolla ammattikorkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet, voidaan hyväksyä opiskelijaksi. Ammattikorkeakoulut päättävät itsenäisesti, onko hakija hakukelpoinen.

Opintopolku.fi, Kuka voi hakea ammattikorkeakouluun?

<https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattikorkeakoulu/kuka-voi-hakea-ammattikorkeakouluun/>

Hakeminen

Ammattikorkeakouluun haetaan korkeakoulujen yhteishaussa Opintopolku-palvelussa. Yhteishaussa voi hakea samalla hakulomakkeella korkeintaan kuuteen eri koulutukseen. Yhteishaku järjestetään keväisin ja syksyisin. Korkeakoulujen yhteishaussa voi tulla hyväksytyksi vain yhteen koulutukseen hakutoivejärjestyksen mukaan.

Korkeakoulujen yhteishaussa voi hakea suomen- ja ruotsinkielisiin amk-tutkintoon johtaviin koulutuksiin, vieraskielisiin amk-/Bachelor-tutkintoon johtaviin koulutuksiin sekä ylempään amk-tutkintoon johtaviin koulutuksiin. Jotkut koulutukset ovat yhteishaun ulkopuolella ns. erillishaussa, ja näistä saa tietoa Opintopolku-palvelusta.

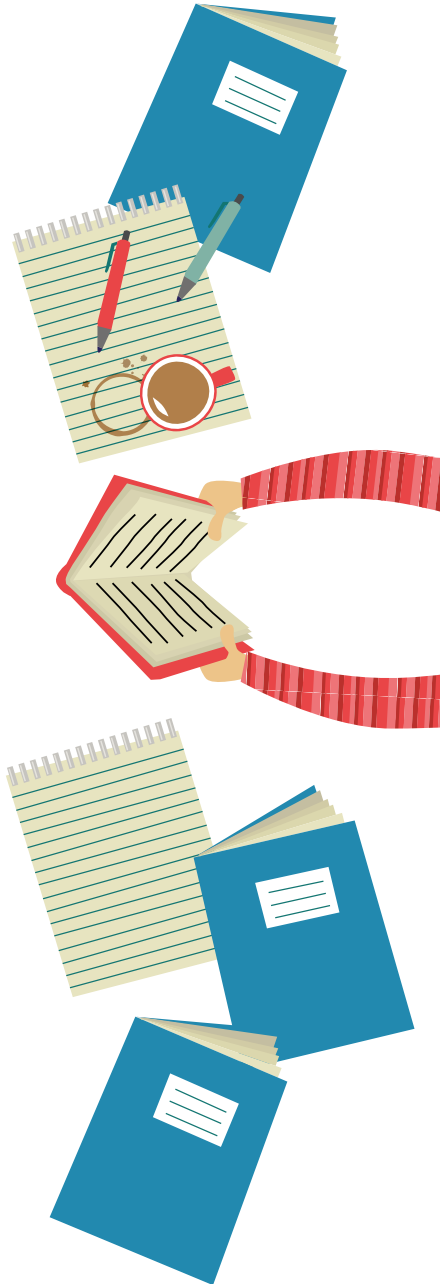
Opiskelijavalintaan voi ammattikorkeakouluissa vaikuttaa todistusarvosanat, valintakoe, työkokemus ja muut ammattikorkeakoulun päättämät asiat, kuten aiemmat opinnot. Tarkista ammattikorkeakoulujen internet-sivuilta tai Opintopolku-palvelusta kunkin koulutuksen valintaperusteet.

Opintopolku, Miten opiskelijat valitaan?

<https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattikorkeakoulu/miten-opiskelijat-valitaan/>

Opintopolku, Ammattikorkeakoulujen erillishaut

<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ammattikorkeakoulujen-erillishaut/>

Muut opinnot ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakouluissa järjestetään myös

- avointa ammattikorkeakouluopetusta
- ammatillisia erikoistumisopintoja
- aikuiskoulutusta
- ammatillista opettajankoulutusta.

Opetushallitus, Ammattikorkeakoulut

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/ammattikorkeakoulut

Opintopolku, Avoin amk

<https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattikorkeakoulu/avoin-ammattikorkeakoulu/>

Opintopolku, ammatilliset opettajakorkeakoulut

<https://opintopolku.fi/wp/fi/ammattikorkeakoulu/amatilliset-opettajakorkeakoulut/>

Aiempien tutkintojen tunnustaminen

Tutkintojen tunnustaminen on yhtä kuin päätös siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto antaa työ- tai opiskelupaikkaa haattaessa.

Päätöksiä aiempien tutkintojen tunnustamisesta tekevät eri tarkoituksissa eri tahot. Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon antamasta kelpoisuudesta tehtävään, johon Suomessa edellytetään tietty koulutus ja tietyn tasoinen korkeakoulututkinto sekä antaa lausuntoja ulkomaisista ammatillisista tutkinnoista sekä suomalaisista tutkinnoista kansainväliseen käyttöön.

Opetushallitus, tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen

8 Vapaa sivistystyön oppilaitokset

Vapaa sivistystyö on osa elinikäistä oppimista. Vapaa sivistystyö lisää suomalaisen koulutuksen monipuolisuutta ja tasa-arvoa. Se eroaa muusta koulutuksesta, koska siinä ei ole tutkintotavoitteita eikä sen sisältöjä säädellä lailla.

Opetuksen tavoitteet ja sisällöt päättää oppilaitos. Vapaan sivistystyön taustalla voi olla jokin maailmankatsomus, tai opetus voi olla arvoiltaan neutraalia.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, urheiluopistot ja kesäyliopistot. Opinnot ovat vapaaehtoisia, yleissivistäviä ja harrastusmaisia. Joissain oppilaitoksissa voi myös suorittaa esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon, lukio-opintoja tai avoimen yliopiston opintoja. Jotkut oppilaitokset tarjoavat myös suomen kielen ja kulttuurin kursseja. Opiskelijat ovat yleensä aikuisia, ja opiskelu on maksullista. Opiskelu voi olla esimerkiksi iltaopiskelua tai kurssimuotoista.

Opetushallitus, Vapaa sivistystyö

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyö

Vapaa Sivistystyö ry, Vapaa sivistystyö

<http://www.sivistystyö.fi/index.php?k=10433>

Suomi.fi, Vapaan sivistystyön oppilaitokset

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/opetus_ja_koulutus/koulutus_ja_oppilaitokset/vapaa_sivistystyon_oppilaitokset/index.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/aikuiskoulutusjaerjestelmae/vapaa_sivistystyoe

9 Yleinen kieli-tutkinto eli YKI-testi

Yleinen kielitutkinto eli YKI-testi on aikuisille suunnattu testi, joka mittaa kielitaidon neljää eri osa-alueita: puhumista, kuuntelemista, kirjoittamista ja lukemista. Yleiseen kielitutkintoon saa osallistua kuka tahansa. Testi on maksullinen. Esimerkiksi jotkut yliopistot voivat vaatia opinto-ohjelmasta riippuen YKI-testiä riittävän suomen kielen taidon osoittamiseksi korkeakouluhakujen yhteydessä.

Testin voi suorittaa perus-, keski- tai ylimmän tason testinä. Tasot perustuvat yleiseurooppalaisen viitekehyksen taitotaso-asteikkoon. Keskitason testi vastaa tasoja 3-4 eli suunnilleen lukion oppimäärää.

Suomen kielen keskitason testiin on aina paljon osallistujia, sillä testillä voi osoittaa kielitaidon Suomen kansalaisuutta hakiessa. Yleinen kielitutkinto järjestetään valtakunnallisina tutkintopäivinä. Testipaikat vastaanottavat ilmoittautumiset ja huolehtivat muista järjestelyistä.

Opetushallitus, Yleiset kielitutkinnot

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot

Suomi-koulujen tuki ry, Tervetuloa harjoittelemaan YKI-kokeeseen!

<http://www.suomikoulut.fi/yki/>

Yle.fi, YKItreenit

<http://yle.fi/java/yki/index.nvl>

Yleisten kielitutkintojen esittely

http://ykidata.solki.jyu.fi/yki_demo/index.php?page=yki&kieli=suomi

10 Ulkosuomalaisten lasten ja nuorten suomen kielen ja kulttuurin kurssit

Kesälukioseura ry järjestää kesäisin 7–18-vuotiaille ulkosuomalaisille lapsille ja nuorille suomen kielen ja kulttuurin kursseja eri puolilla Suomea. Kurssien tarkoituksena on tukea ulkosuomalaisten lasten ja nuorten suomen kielen taitoa ja suomalaisen kulttuurin tuntemusta. Kurssit soveltuvat hyvin myös Suomeen muuttota suunnitteleville perheiden lapsille ja nuorille sekä paluumuuttajille.

Kurssit järjestetään ikäryhmittäin heinä–elokuussa. Kurssien ohjelmassa on suomen kielen ja kulttuurin opetusta, työpajatyöskentelyä sekä ohjattua vapaa-ajanohjelmaa. Vanhempien oppilaiden kursseilla keskitytään myös suomalaiseen yhteiskuntaelämään, työnhakuun sekä opiskeluun Suomessa.

Kesälukioseura, Ulkosuomalaiskurssit

http://www.kesalukioseura.fi/suomi/us_info.html

11 Koulukulttuuri Suomessa

Lapsuus ja nuoruus Suomessa

Itsenäisyys ja sosiaaliset suhteet

Suomalaiset lapset ja nuoret ovat itsenäisiä. Jo alakoulun ensimmäiseltä luokalta lapset saattavat esimerkiksi itse kulkea kouluun ja harrastuksiin.

Suomalaiselle nuorelle ystävät ja kaverit ovat tärkeitä. Viimeistään yläkoulussa kaverit ovat usein vanhempien lisäksi tärkeä viiteryhmä. Samaan ryhmään kuulumista korostetaan esimerkiksi pukeutumisella, harrastuksilla ja musiikkimaulla. Kavereita tavataan koulussa, harrastuksissa, vapaa-ajalla ja yhä enemmän internetissä. Myös oma älypuhelin on sekä lapsille että nuorille tärkeä kommunikointiväline.

Tavallisimmin suomalainen nuori muuttaa pois kotoaan noin 18-vuotiaana, jolloin hän siirtyy opiskelemaan tai työelämään ja hankkii siksi oman kodin.

Harrastukset

Koulu ei yleensä järjestä harrastustoimintaa eivätkä erilaiset harrastukset ole pakollisia esimerkiksi jatko-opintoihin hakiessa. Suomalaisilla lapsilla ja nuorilla on kuitenkin paljon harrastuksia koulupäivien jälkeen. Harrastukset auttavat myös ystävien löytämisessä.

Suomessa suosittuja harrastuksia ovat erilainen liikunta, partio, luontokerhot, musiikki ja taide, tietotekniikka, pelit ja muut mediat. Kouluikäiselle suositellaan 1–2 tuntia monipuolista liikuntaa päivässä. Suosituimpia liikuntalajeja ovat lenkkeily, kuntosali, pyöräily ja kävely. Joukkuelajeista suosituimpia ovat salibandy ja jalkapallo. Tietokoneen, älypuhelimien, tablettien ja erilaisten pelikonsolien käyttö on hyvin yleistä monen nuoren vapaa-ajalla. Tietotekniikan avulla myös pidetään yhteyttä kavereihin koulun ja harrastusten ulkopuolella. Käytännössä kaikilla nuorilla onkin Suomessa mahdollisuus käyttää televisiota, tietokonetta ja internetiä kotonaan. Suositusten mukaan ruutu-aikaa viihdemedian ääressä saa olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Vastuu nuorten median käytöstä ja esimerkiksi sosiaalisessa mediassa käyttäytymisestä on huoltajilla.

Opintovalinnat

Peruskoulun jälkeen lähes kaikki nuoret jatkavat ammattikouluun tai lukioon. Vuonna 2011 lukioon jatkoi 50 prosenttia ja ammattikouluun 41 prosenttia peruskoulunsa päättäneistä nuorista. Jos nuori ei pääse lukion tai ammattikoulun jälkeen korkeakouluun, on tavallista, että hän pitää välivuoden opinnoistaan. Välivuoden aikana nuoret tekevät töitä, käyvät armeijan tai esimerkiksi matkustelevat.

Suurin osa ylioppilastutkinnon suorittaneista jatkaa opintojaan yliopistossa tai ammattikorkeakoulusta. Ammatillisen koulutuksen suorittaneista suurin osa siirtyy työelämään, mutta osa jatkaa myös jatko-opintoja yleisimmin ammattikorkeakoulussa. Muihin maihin verrattuna suomalaiset nuoret opiskelevat pitkään. Monet ovat myös töissä opintojen ohella.

Opintojen rahoittaminen

Opiskelu Suomessa on ilmaista. Toisen asteen ja korkea-asteen opintomateriaalit ja opiskeluvälineet tulee kuitenkin hankkia itse. Opinnot rahoitetaan pääasiassa Kellan myöntämällä opintotuella, johon kuuluu opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus. Opintotuen määrä ja ehdot ovat erilaisia toisen asteen opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa.

Opintotuki:

- opintoraha
- asumislisä
- opintolaina

Suomalainen opettaja

Suomessa opettajankoulutukseen hakee joka vuosi paljon ihmisiä, joista vain parhaat hyväksytään opiskelemaan. Opettajia koulutetaan yliopistoissa, ja opettajan virkaan vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto.

Kouluissa opettajat toimivat itsenäisesti. Opettaja suunnittelee oman opetuksensa itse. Opettajiin luotetaan: valtio ei valvo opettajan työtä tai oppimistuloksia. Opettajat koulutautuvat työnsä ohessa ja osallistuvat myös koulutuksen kehittämiseen kansallisella tasolla.

Työrauha koulussa

Suomalaisessa luokkahuoneessa tavoitteena on, että siellä vallitsee avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri. Tällaisen ilmapiirin ylläpitämisen vastuu on sekä opettajalla että oppilalla.

Perusopetuslakiin on kirjattu oppilaan velvollisuudeksi suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. Opetuksen häirinnästä tai muusta koulun järjestyksen rikkomisesta seuraa ensisijaisesti opettajan tai rehtorin määräämä kasvatuskeskustelu. Varsinaisena kurinpitorangeistuksena oppilas voidaan poistaa luokasta, määrätä jälki-istuntoon tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Vakavassa tai jatkuvassa häirinnässä oppilas voidaan erottaa koulusta. Koulu voi myös määrätä oppilaan puhdistamaan tai järjestämään tahallisesti sotkettua koulun omaisuutta.

Valtaosa suomalaisista kouluista on mukana kiusaamisen vastaisessa toimenpideohjelmassa nimeltään KiVa Koulu. Ohjelman tavoite on vähentää ja ennaltaehkäistä koulukiusaamista.

Tasa-arvo koulussa

Suomalainen koulu yhdistää samaan luokkaan kaikki ikäluokan oppilaat, myös eri tavoilla oppivat ja eritasoiset opiskelijat. Suomessa ei ole opetuksen tasoryhmiä, ja erityiskoulujakin on vain vähän. Yhteinen opetus järjestetään oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaisesti. Opettaja esimerkiksi eriyttää opetustaan oppilaan oppimisen tukemiseksi.

Peruskoulun valinta tapahtuu yleensä lähikouluperiaatteen mukaan. Oppilas saa käydä koulua, joka on lähinnä hänen kotiaan. Lähikouluperiaate tukee muun muassa ystävyysuhteiden kehittymistä myös vapaa-ajalla, koska koulukaverit asuvat tällöin lähellä. OECD-maiden yhteisessä Pisa-tutkimusohjelmassa on selvinnyt, että opetuksen laatu on Suomessa yhtä hyvää eri kouluissa niin kaupungissa kuin maaseudulla. Oppimisen kannalta ei siis ole merkitystä, missä kunnassa tai koulussa lapsi tai nuori Suomessa opiskelee. Suomen valtio ei myöskään vertaile keskenään toisen asteen tai korkea-asteen koulutusten tasoa. Esimerkiksi ylioppilastuloksiin perustuvaa lukiovertailua on tehnyt vain media.

Vanhempien rooli

Suomessa vanhemmat ovat koulun yhteistyökumppaneita. Peruskoulun kasvatus ja opetus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Koulu järjestääkin säännöllisesti vanhempainiltoja ja keskustelutilaisuuksia, joissa käydään läpi oman lapsen kehitystä ja koulumenestystä. Aktiivista viestintää käydään myös varsinkin sähköpostin tai kouluissa laajasti käytössä olevan Wilma-ohjelman kautta. Wilmaan merkitään lisäksi oppilaiden ja opiskelijoiden poissaoloja, tuntiaktiivisuutta, koti-tehtäviä ym.

Myös lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa koulun tulee toimia yhteistyössä kotien kanssa.

Kouluissa on yleensä vanhempainneuvosto, johon kuuluminen on vapaaehtoista. Opettaja voi toivoa aktiivisuutta esimerkiksi luokan retkirahaston kartuttamiseen, mutta muutoin vanhempia ei tavallisesti velvoiteta osallistumaan koulun tapahtumiin.

tietoanuorista.fi

www.tietoanuorista.fi

sport.fi, Liikuntasuositus

<http://www.sport.fi/koulu/lupa-liikkua/liikuntasuositus>

tietoanuorista.fi, Nuorten vapaa-aikatutkimukset

<https://tietoanuorista.fi/nuora/julkaisut/nuorten-vapaa-aikatutkimukset/>

Tilastokeskus

1) http://www.stat.fi/til/khak/2011/khak_2011_2012-12-13_tie_001_fi.html

2) http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_001.html?s=0#2

3) http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_004.html?s=0#2

Kela, Opiskelijan tuet

<http://www.kela.fi/opiskelijat>

Helsingin yliopisto, Mikä tekee suomalaisista opettajista erityisiä?

<http://www.helsinki.fi/ajankohtaista/uutisarkisto/1-2012/25-15-53-45.html>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Opetushallitus, Työrauha tavaksi

http://www.oph.fi/download/121557_Tyorauha_tavaksi.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Background for Finnish PISA success

<http://www.minedu.fi/pisa/taustaa.html?lang=en>

KiVa Koulu

<http://www.kivakoulu.fi/>

OECD, Pisa in Focus 2013/05 (May)

<http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa%20in%20focus%20n28%20%28eng%29--FINAL.pdf>

Perusopetuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Opetushallitus, Teachers in Finland – trusted professionals

http://www.oph.fi/download/148960_Teachers_in_Finland.pdf

edu.fi, Yhteinen koulu kaikille

http://www.edu.fi/erityinen_tuki/yhteinen_koulu_kaikille

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120422>

12 Kaksikielisyyteen kehittyminen

Kaksikielisyydestä voi lukea esimerkiksi seuraavista lähteistä:

Folkhälsan. Språkgroddar. Information om barns språkutveckling.

<http://www.folkhalsan.fi/PageFiles/20396/Spr%C3%A5kgroddar%202011.pdf>

Väestöliitto ja Duo-projekti. Nettiluento. Kaksin kielin kahden kulttuurin perheessä.

<http://www.duoduo.fi/kirjasto/kaksin-kielin-kahden-kulttuurin-perheess-duon-nettiluento-1542013>

Väestöliitto. Kuinka tukea lapsen kaksikielisyyttä?

<https://www.perheaikaa.fi/jutut/lapsi-perheessa/vanhemmuus/kuinka-tukea-lapsen-kaksikielisyytta/>

13 Muuta hyödyllistä

Opetushallitus, Opetushallinnon sanasto

<http://www03.oph.fi/sanasto/>

Lukusilta.fi, Silta sujuvaan lukemiseen

www.lukusilta.fi

Niilo Mäki instituutti, oppimisvaikeuksien monitieteisen tutkimuksen ja kehittämistyön yksikkö

<http://www.nmi.fi/fi>

